

Omenja nepravilnosti ces. namestnika Pretisa v Trstu, kateremu je bila mar le iredenta, omenja jezikovno ravnopravnost nasproti nemški manjšini na Kranjskem in graja nejednako postopanje proti slovenski manjšini na Koroškem in Štajarskem. Opisuje samooblastno postopanje okr. glavarjev v Novem mestu, v Poreču in Celju in prav živo opisuje nemško nestrpnost, s katero se je odlikovala nemška stranka povod. cesarjevega bivanja v Celju. Prav pošteno prijel je tudi štajarskega deželnega glavarja grofa Vurmbranda, kojemu je mar le nemško prebivalstvo, slovensko mu je pa deveta briga in bi je najraje vstopil v žlici vode. Govornik konečno tudi jako slovesno zavrača panslavistična očitanja, s katerimi se sumničijo Slovenci in vladi le priporoča, naj Slovincem s tako mero meri kakor Nemcem in videla bo, da so Slovenci najzvestejši in najzadovoljnejši državljani. Knez Schwarzenberg je zavračal Gregra, ga svaril kot češki zastopnik pred napetostjo rekoč, da bo češki narod svoje opravičene zahteve le tedaj dosegel, ako bo mirno in trezno jih zahteval, nasprotno pa, da bo ob vso veljavo prišel, ako bo dal duška takim pretiranostim, kakor jih je bilo danes slišati.

V seji dne 17. t. m. grajal je Pernerstorfer policijsko preoblastno postopanje nasproti društvom in njih shodom ter nasproti delavskemu časopisju. Na to finančni minister dr. Steinbach odgovarja Gregru in dokazuje, da njegove trditve v davkih češke, moravske in šlezijske dežele niso istinite in da s takimi govori hoče se le hujskati deželo proti deželi, pokrajino proti pokrajini. Dalje pravi minister, da Češka s svojim vzglednim poljedelstvom in bogato industrijo ni izmeta citrona in ne sočutja vreden predmet, zagovarja v imenu vlade češki narod kot domoljuben in navdan dinastiških avstrijskih čutil in pravi Gregru, da on nima pravice češki narod postavljati v tako slabo luč. Posl. Zurkan govori v višji dekliški šoli v Černovicah, Romanczuk pa razmotrava sedanji parlamentarni položaj. Nato se Menger kot glavni govornik „za“ najprve spominja Gregrevega govora, prav po nepotrebnem govoriči, da Nemci ne uživajo nič več pravic na Češkem nego Čehi in je za spravo na Češkem. Mladočeski posl. dr. Herold skuša dokazati, da govor ni bil nepatrijotičen in da se morajo nekateri Gregra stavki drugoče tolmačiti, kakor so se tolmačili. Ali posrečilo se izvrstnemu govorniku ni slabi utis, katerega je Gregrov govor zapustil, zboljšati. Govornik povdarja svoje avstrijsko mišljenje in z vso odločnostjo zavrača vsakega, ki bi si upal češkemu narodu očitati nelojalnost in nedomoljubnost. Ako se kdo izreče v tej ali oni zadevi nezadovoljnega, ako ta ali ona državna naprava ni vseč in isto graja, to se ne pravi biti nepatrijotičen. Poročevalec dr. Plener zavrača Gregra in druge govornike in potem se finančni zakon sprejme v 2. branji.

V večerni seji izvoli se Robič v odsek za trgovinske pogodbe in finančni zakon se vzprejme v tretjem branji. Posl. Spinčič in tovariši interpeljujejo ministerskega

predsednika radi napadov z italijanske strani na Hrvate in Slovence v okraju poreškem. Nato predsednik vošči vsem vesele praznike. Prihodnja seja bo najbrže dne 8. januarja prihodnjega leta.

Slovenske šole na Koroškem — Učni minister baron Gautsch se je slednjič vendar usmilil ubogih Korošcev in je na njih priziv odločil, da ima biti na ljudskih šoli v St. Jakobu v Rožni dolini in v Tolstem Vrhu slovenščina obvezni učni jezik. Nemški listi, posebno Koroški se nad tem odlokom grozno jeze, govore celo v neki iznenadenosti ki jih je zadela, tožijo o vladni ljubezni do Slovencev in o drugih enakih, nesmislih pomislijo pa ne, da je to storiti bila naučne uprave sveta dolžnost.

Češka — Zaupni možje poslancev češke narodne stranke sklenili so te dni izjavo, v kateri odločno obsojajo vse nepatrijotične pojave, ki so le izrodek zle lahkomišljenosti in poudarjajo prezvesto udanost vsega češkega naroda vladarski hiši, v kateri edini vidijo poroštvo blagor in srečo, za češki napredek. — Sploh se z malo izjemo vse časopisje jako nepovoljno izraža v zadnjem Gregrevem govoru in ga odločno obsoja. Nemška levica pa se v pest smeje in porablja Gregrov govor v to, da hiti češkemu narodu še bolj odrekati patrijotičnost in vdanost do cesarske hiše.

K položaju. Vse se bavi poslednje dni z najnovejšo vestjo, da bo eden levičarjev poklican v ministerstvo. Če tudi vsi oficijozni listi povdarjajo, da to vladine politike ne bode premenilo, ker bo v ministerstvo poklican bolj zmeren levičar, vendar moramo reči, da je to velik vspeh levičarjev. Kot kandidat imenuje se bivši deželni predsednik kranjski, baron Widmann. Kdor ga pozna, pač ne more reči, da je on zmeren liberalec. Drugi pa pravijo da bo Kuenburg, dež. sodišča svetnik v Lincu in državni posl. minister in Staročehi dolže Gregra, da je kriv tega vladinega koraka, Mladočehi pa seveda temu oporekajo.

Gosposka zbornica imela je pretečene dni dve seji in sicer v soboto in ponedeljek. V sobotni seji sprejel se je mej drugim zakon o bratovskih skladnicah, v seji, ki je bila pa v ponedeljek, posvetovala se je mej drugim o državnem proračunu in finančnem zakonu za leto 1892 in je ista tudi brez debate vsprejela.

V ogrskem državnem zboru izrazil se je posl. Ugron jako razžaljivo o deželnobranbenem ministru Fejervaryju. Slednji je bil primoran zadoščenja iskati in napovedal je Ugronu dvoboj. Te dni se je dvoboj tudi vršil, pri katerem sta bila oba le lahko ranjena.

Finančno ministerstvo sklenilo je državnim uradnikom zadnjih treh činovnih razredov podeliti po mestih, ki imajo nad 40.000 prebivalcev po 100 gl. draginjske priklade.

Vnanje države.

Nemškega državnega kanclerja Caprivija imenoval je nemški cesar grofom. Povod temu dale

so trgovske pogodbe, ki so se po prizadevanji Capri-
vijem v državnem zboru sprejele z ogromno večino.

Mej Francijo in Bolgarijo še vedno vre zaradi
že znanega iztiranja nekega francoskega novinarja iz
Bolgarije. Listi so različnih mislij o tej zadevi, večina
pa obsoja hitri korak francoske vlade. Nek ruski list
pravi, da je ta korak Francije na škodo Rusiji.

Narodno gospodarstvo.

Sol.

(Konec.)

Nikakor ne more kmetijski odbor zamolčati, da bi
po njegovem mnenju bilo najumestnejše, da se odpravi
sploh solni monopol. Priznava pa, da za sedaj naše držav-
ne finančne razmere ne dopuščajo tega koraka, vendar pa
mora že iz tolikih peticij najodličnejših gospodarskih kor-
poracij in družb soditi, da ljudstvo z vso odločnostjo
zahteva, da se odpravijo ostrine solnega monopola, da
se vlada tedaj odloči, da se zniža cena soli sploh ter
vpelje živinska sol. To pa tem odločnejše zahtevamo,
ker smo prepričani, da država ne bo na zgubi, ker po-
rabilo se bo več kuhinjske soli in osobito pa živinske
in gnojilne soli, ter bo s to večjo porabo državi na-
videzni odpadek nadomeščen.

Državna uprava pa naj pazi tudi na to, da ne bo
izdelava ali dobava soli tako draga, ker pri nas v
Avstriji je nje dobava najdražja. V solarnah na Nem-
škem velja dobava met. centa soli 40 do 90 soldov, pri
nas v Galiciji pa 68 kr. do 1 gld. Sploh je posneti iz
državnega proračuna, da ima država za napravo
2,495.000 met. centov soli in 689.850 met. centov obrtne
soli (sol za strojbarstva, za milo in druge obrtne iz-
delke) 3,009.640 gld. stroškov. Tu bi zamogla država več
stotisoč goldinarjev prihraniti. Pa tudi glede množine,
ki se porabi v Avstriji, smo na slabem.

Na Angleškem porabijo na leto 26,873.000 m. centov soli.
„ Ruskem „ „ „ 9,651.552 „ „ „
„ Francoskem „ „ „ 7,840.000 „ „ „
v Nemčiji „ „ „ 8,629.000 „ „ „
v Avstriji pa le „ „ „ 3,200.000 „ „ „
torej odpade na posameznega človeka na leto na An-
gleškem 80 kilo, na Francoskem 18, v Nemčiji 17 kilo,
pri nas le 9 kilo soli.

Kdor le količkaj pozna geologiško, zemljepisno
lastnost naše Avstrijske zemlje, ta mora pritrditi, da ne
kmalo katera druga država ima toliko bogatih solnih za-
kladov, kakor naša država. Le v Galiciji je nad 400
kvad. milj zemlje, polne soli! Ta zaklad treba le z raz-
umom izkoristiti in našla bo država prav v teh bogatih
solinah neverjetnih novih zakladov.

Omenjati treba še, da se zaradi visoke cene tudi
precej soli vtihotaplja, osobito iz Nemčije. Koliko bi se
pa lahko soli izprodalo deloma v Rusijo, ker je on-

dotni import naše soli že nad en milijon znašal, sedaj
pa se ta množina dobiva iz Nemčije! Tudi v Levante bi
lahko našo sol izvažali, ker smo ji bližji kakor pa
Angleška, ki ondot svojo sol razprodaja.

Mnogo se mora očitati sploh glede dobave soli
(kuhinjske), toliko bolj pa se mora obžalovati, da država
ne izkoristuje ogromne zaklade gnojilnih soli, tako zva-
nih kalijevih soli, katerih se neizmerne množine nahajajo
na Gališkem. Tako trdi poljski geolog, prof. Sajnoha, da
se nahaja „kainit“ — to je kalijeva sol, v množini od
10 do 12 metrov na debelo, in cele ure na dolgo.

V Masfurtu na Saksonskem se od države na leto
do 2 milijona te gnojilne soli dobiva; poleg te dobave
pa še osem privatnih podjetij 1,884.000 meterskih
centov te soli izkoplje, ter jo ondotni poljedelci v ve-
liko korist svojih zemljišč rabijo. Pa tudi 1.758.000 met.
centov te gnojilne soli se razproda v druge države, za
kar Saksonska blizo 5 milijonov gld. na leto dobi. K
nam v Avstrijo pa od ogromne množine te gnojilne soli le
7406 m. cen. na leto prihaja! In kako bi je potrebovali več
za naša opešana zemljišča! Iz državnega proračuna razvi-
deti je, da se bo prihodnje leto 20.000 m. centov kalijeve
soli v Kalusu izdelalo, kaj je to proti oni ogromni svoti
v Masfurtu na Saksonskem! Koliko bi se naši poljedelci
n. pr. na barju, pa tudi po deteljiščih in senožetih opo-
mogli, ako bi imeli kalijeve soli po nizki ceni na raz-
polaganje.

Naj bi se tedaj državna uprava z vso odločnostjo
poprijela izkoristenja teh prebogatih kalijevih zakladov,
v svesti si more biti, da bo našla novih neverjetno
zdatnih virov in dohodkov, tako da ji bo mogoče znižati
ceno soli sploh, poljedelcem pa dajati za njih zemljišča
toliko hasljivo gnojilno sol, in za živinorejo pa tako
prepotrebno živinsko sol po primeruih nizkih cenah.

Za sedaj naj državna vlada saj s živinsko soljo po-
skusi in s znižanjem cene vstreže želji poljedelcev, kate-
rim naj 500.000 meterskih centov soli razdeli po 5 gld.
ter razdelitev napravi po številu glav govede posameznih
živinorejcev. Po statistiki nahaja se okroglo v naši državi
11 milijonov glav živine, in ako računamo 4·8 kilogr.
soli na eno žival in leto, razvidi se, da bi treba bilo
528.000 met. centov živinske soli. Kmetijski odbor za-
hteva tedaj od vlade, da poleg proračunane svote na-
vadne soli še 500.000 met. centov primerno pripravljene
živinske soli izdela, katero naj po 5 gld. cent razdeli
med živinorejce. Res odide državi s tem morda kak večji
dohodek, a istina je, da za to množino bo država vendar
le tudi velik dobiček dobila, saj nje ne stane dobava
nad 1 kr. kilo in kmetijski odbor predlaga, da se po
5 kr. kilo te soli razprodaja. Prav tako je verjetno, da
se bo pa toliko več soli porabilo, ako bo nje cena en-
krat splošno znižana. To nam skušnje v drugih državah
spričujejo. Na Francoskem so ob času revolucije popol-
noma odpravili solni monopol in takrat je znašala po-
raba soli na človeka in na leto 10 kilogr. L. 1806. veljalo
je kilo soli 20 centimov in nasledek temu je bil, da je